

la conversa». Del transitiu *encongir* no n'hi ha exemples fins c. 1920. Lab. 1839 ja registra *encongít*, però els diccs. més antics del S. XIX (Belv., 1803; «Soc. de Catalans», 1839) encara només porten *encugiment*, *encugirse*, *encugir*, *encugit*. Es tracta, doncs, del fenomen tan repetit de la propagació de nasal (com en *parangonar*, *intrincat*, *mançana*, *cantimplora*). El cast. *encogerse*, en canvi, és un mot de sempre que ja s'hi documenta des del S. XIII, igual que el port. *encolherse*.

Hi ha un mall, i men. *encollit* i fins *encollir-se* (per cert és infundada l'afirmació de l'*AlcM* que això existeixi en el Princ.), però probablement tenen tant de calc del castellà, com en té de manlleu el mot de Terra Ferma: no n'hi ha documentació fins a 1616, fora d'un parell de tractats de c. 1500, que com sol passar amb les manescalies i obres semblants s'escriu amb models castellans i estrangers a la vista; els termes genuïns catalans per dir, si fa no fa, el mateix no escassejaven: *arrossar*, *arrauir*, *arrupir*, etc., per bé que la llengua moderna ha aprofitat aqueixa plèthora per iniciar distincions sinonímiques.

DERIV.: *Encongiment* [-cug-, 1803, Belv.].

Enconillar, V. *conill* *Encontinent*, V. *tenir* *Encontorn*, *encontornada*, V. *torn* *Encontra*, V. *contra* *Encontrada*, V. *contrada* (CONTRA) *Encontradis*, *encontrador*, *encontrament*, *encontrar*, *encontrat*, *encontre*, V. *contra* *Enconzar*, *enconzat*, V. *colxa* (COLGAR i CÓCERA) *A l'encop*, alteració fonètica de *en un cop* per dissimilació alhora vocàlica i consonàntica *Encopador*, V. *cop* (i *copada*) *Encorar*, *encoratjador*, *encoratjament*, *encoratjar*, V. *cor* *Encorbada*, *encorbament*, *encorbar*, *encorbat*, V. *corba* (CORB adj.) *Encorbatat*, V. *corbata* *Encorbat*, V. *corba* (CORB adj.) *Encorcobit*, *encorcovat*, -covit, *encorcubillat*, V. *corba* (CORB, adj.) *Encorda*, *encordada*, *encordador*, *encordadura*, *encordament*, *encordar*, -dat, *encordellar*, -llat, V. *corda* *Encordi*, V. *cor* *Encordillada*, *encordillament*, *encordillar*, -llat, *encordonament*, *encordonar*, V. *corda* *Encorfar*, V. *corfa*

Jugar a encorna 'a gallina cega' que el DAG. recollí a Tordera, potser d'*encornar* 'banyegar': el que va amb els ulls tapats pega contra tot (com un toro o vaca); tanmateix com que més al Nord i cap als Pirineus s'usen per a aquest joc denominacions com *cutòrba* o *encorba* (on hi ha *orb* 'cec' combinat amb un nom hipocorístic de la gallina) podria ser que es tracti d'una alteració d'aqueixes formes.

Encornar, V. *corn* *Encoronar*, V. *corona* *Encorporar*, V. *cos* *Encorralada*, *encorralament*, *encorralar*, V. *corral* *Encorredor*, *encorregut*, *encórrer*, V. *córrer* *Encorretja*, V. *corretja* *Encorriment*, V. *córrer* *Encorronadura*, *encorronar*, V. *corró*

ENCORTAR, 'encantar, embuixar', sembla ser modificació del sinònim *enartar* (derivat d'*art*, abreuja-ment d'ARTEM MAGÍCAM) per influència d'un altre o altres mots de tal significat: hi pogué contribuir en-

cantar i algun altre, però sobretot el ll. COARTARE 'forçar, constrènyer, restringir' a causa dels malefícis que se suposaven paralitzadors dels moviments de bèsties i persones. □ 1.ª doc.: mj. S. xv.

Apareix llavors alhora en diversos textos, com un doc. de 1458 relatiu al Santuari del Miracle de Solsonès (Baraut, p. 166), que donaré amb context, tractant de *foscant*. De per aquells anys és també l'*Es-criptura Privada* (*La Fi del Comte d'Urgell*), on llegim «fou malificiat e encortat en tal forma, que en ninguna manera no se'n poguere anar, encara que ho volgués fer» (NCL., p. 27); i és possible que ja sigui el nostre verb *encortí*, que rimant amb diversos presents verbals en -*orti* (com *conorti*, *porti*, etc.) dóna L. d'Aversó en el *Torcimany* (malaauradament sense definir-lo, 1178.5). JRoig usa dos cops el nom d'agent femení: «Déu vol --- / d'Ell sols confies, / abrenuncies / Bel e Sathan, / e a quant fan / exarmadores, / encortadores, / les piromàntiques / ---», «fugir, fugir, / a veles plenes / de tals serenes, / falses cantores / encortadores / ---», JRoig (*Spill*, 8565).

És una paraula que es continua usant avui en parts del Principat, sobretot en les comarques de la meitat Oest i del quart Sud, però està oblidada en el País Valencià i no en tenim cap notícia a les Illes. Això ha fet que el dicc. *AlcM* no hagi curat de donar-ne cap documentació antiga ni gaire moderna, i el confongui estranyament amb el castellanisme *cortar-se* o *encortar-se* 'torbar-se' que usen alguns valencians; fa pitjor: posa aqueix terme dolent com a bàsic dins l'article i així atribueix a tot plegat una etimologia CURTARE *'tallar', mot purament castellà (inexistent en les altres llengües romàniques, del qual no hi ha en l'antiguitat més que algun exemple escadusser en parla familiar, endemés amb l'únic sentit d'escapçar, escuar'). No cal insistir que això és insostenible.

En els parlars del Princ. *encortar* continua usant-se en molts llocs per als malefícis supersticiosos. Violant i Simorra donava detalls sobre l'*encortador de llops* (en *La Vida Pastoral al Pallars Sobirà*, p. 388, gros manuscrit que vaig revisar-li c. 1937), que amb sortilegis impedia les incursions de les llopades (Flamicell occidental). JAmades anotà de pastors del Penedès i del Priorat (a St. Quintí i a Poboleda) l'ús d'*encortar-se* per a 'amatonar-se la llet en el braguer i no poder sortir', i *encortat* com a aplicat al braguer embussat d'aqueixa manera (BDC XIX, 131). I el DAG. reporta una rondalla que contaren al collector d'aquesta obra en els afores de Barcelona, on es tracta d'embruixar animals: «passà un cotxe amb senyors pel camí, i el cotxer, que sabia *encortar*, va *encortar* els bous d'un bover que llaurava un camp avinent; el bover ho conegué de seguida, i ell li *encortà* els cavalls; mes com qui sap dar, sap treure, se *desencortaren* tots, bous i cavalls; però els cavalls del cotxe estigueren més temps *encortats*».

Com que es tracta d'un mot purament català, i el sinònim *enartar* és també català (més aviat del NE., aquest, que del S. o O.) però de més a més es troba en parlars romànics d'altres dominis i té una etimo-